

Asia: VN/1646/2020

Lausuntopyyntö sosiaaliturvkomitean välimietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

1. Sosiaaliturvalainsäädännön yhtenäistäminen (välimietinnön ehdotukset 1 ja 2)1.1 Aiheuttavatko etuuksien erilaiset hakuajat ongelmia? Jos aiheuttavat, niin millaisia ja missä etuuksissa? Mitä mahdollisia vaikutuksia etuuksien hakuajojen yhtenäistämällä voisi olla?

Erilaiset hakuajat ovat ongelma henkilöillä, joilla on rajoitteita toimintakyvyssä ja jotka tarvitsevat erityistä tukea. Heidän voi olla hankala suunnitella omaa talouttaan ja osata ennakoida tulevaa.

1.2 Aiheuttavatko etuuksien erilaiset tulo- ja palkkakäsitteet ongelmia? Jos aiheuttavat, niin millaisia ja missä tilanteissa? Mitä mahdollisia vaikutuksia tulo- ja palkkakäsitteiden yhtenäistämällä voisi olla?

Erilaiset tulo- ja palkkakäsitteet aiheuttavat merkittäviä ongelmia henkilöille, joilla on kielellisiä ja hahmottamisen vaikeuksia. Asiakkaan voi olla vaikea ymmärtää, miten esimerkiksi asumis- ja toimeentulotuen tulokäsitteet eroavat toisistaan ja miten eri tulolajien huomioonottaminen vaihtelee eri etuuksissa.

2. Toimeenpanon monimutkaisuus ja digitalisaation mahdollisuudet (välimietinnön ehdotukset 3 ja 4)2.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotuksen 3 valmistelussa?

Sosiaaliturva on liian paljon riippuvainen yksilön omista taidoista hoitaa asioitaan ja tämä vaikeuttaa heikossa asemassa olevien selviytymistä. Etuuksia joutuu hakemaan usealta eri taholta, eivätkä tahot keskustele keskenään. Asiakas jää pahimmillaan vaille tukea, eikä kenelläkään ole kokonaiskuvaa tilanteesta.

Selvityksessä tulisi tarkastella sosiaaliturvan kokonaisuutta vankeusrangaistusta suorittavien kohdalla.

Ehdotonta vankeusrangaistusta suorittavat jäävät useiden etuuksien ulkopuolelle, esimerkkinä sairauspäiväraha ja kansaneläke-etuudet (kansaneläke-etuudet päättyvät kolmen kuukauden kuluttua vankeusrangaistuksen alkamisesta). Järjestelmä on monimutkainen ja vaikeasti hallittava eikä tue riittävästi rikoksettomaan elämään suuntautumista. Etuusoikeuksien parantaminen edistäisi mahdollisuuksia kuntoutua rikoksettomaan elämään. Etuudet vähentäisivät toimeentulotukiriippuvuutta vapautumisen jälkeen ja mahdollistaisivat joiltain osin mm. elatusmaksujen maksamista.

Kriminaalihuollon tukisäätiö kannattaa ehdotusta toimintamallin luomiseen, joka tukee toimijoiden välistä yhteistyön ja tiedonkulun kehittymistä.

2.2 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotuksen 4 valmistelussa?

Palvelut ovat siirtyneet entistä enemmän verkkoon, eikä kaikilla asiakkaila ole kykyä, taitoa tai välineitä hoitaa asioita verkossa. Monilla asiakkaila on vaikeuksia elämönhallinnassa, ja he tarvitsevat apua ja tukea asioidensa hoitoon. Avun ja tuen saaminen on vaikeaa työntekijöiden vaihtuessa. Rikostaustaisten tilanteita ei tunneta (esim. sitä, että suljetuissa vankiloissa tietokoneen käyttömahdollisuudet ovat pääsääntöisesti heikot eikä digitaitoihin saa riittävästi opastusta ja tukea). Monien asiakkaiden kokonaiselämäntilanne sekä palvelutarpeen- ja toimintakyvyn arviointi jäävät myös vaille riittävää selvitystä.

3. Työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyvät etuudet (välimietinnön ehdotukset 5, 6 ja 7) 3.1 Onko eri etuuksia ja eläkkeitä koskevien lakien työkyvyttömyyden käsitteissä epätarkoituksenmukaisia eroja ja jos kyllä, niin millaisia?

-

3.2 Mitä muutoksia lainsäädäntöön (erityisesti etuus- ja palvelulainsäädäntö) tulisi tehdä, jotta lainsäädäntö tukisi työ- ja toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista sekä olemassa olevan työkyvyn hyödyntämistä?

Lainsäädännön tulisi velvoittaa työ- ja toimintakyvyn selvittämiseen ja palveluohjaamiseen vankeusaikana.

Rikosseuraamusasiakkaista 94%:lla on terveystutkimus 2010 mukaan elämän aikainen mielenterveysongelma ja 88 %:lla elämän aikainen päihdeongelma sekä paljon hoitamattomia ja diagnosoimattomia somaattisia sairauksia. Lääkärin tekemän arvion mukaan täysin työkykyisiä vankilan ulkopuolella oli vain runsaat puolet tutkituista, alentuneesti työkykyisiä 30 % ja täysin työkyvyttömiä lähes joka viides (18 %). Työkyvyttömyyseläke oli kuitenkin vain viidellä prosentilla. Rikosseuraamusasiakkaat ovat siten usein tosiasiallisesti työkyvyttömiä, mutta joutuvat ilmoittautumaan työttömiksi työnhakijoiksi tai jäävät toimeentulotuen varaan. Vankilasta vapautuu vuosittain noin 5000 henkilöä. Heidän työ- ja toimintakykynsä sekä kuntoutustarpeensa arviointi

olisi tärkeää vankila-aikana, koska silloin he ovat tavoitettavissa ja suurin osa myös ilman päihdekäyttöä. Vankeusaikana tulisi tehdä työ- ja toimintakyvyn selvittelyjä, joissa käytettäisiin hyväksi vankila-aikana työtoiminnasta ja vankiterveydenhuollossa kertynyttä tietoa yhdessä vankilan ulkopuolisten toimijoiden kanssa (Kela ja TE-palvelut, hyvinvointialue, kunta).

Arviointeja tehdään kuitenkin vähän. Kelan selvittelyihin ja ammatilliseen kuntoutukseen ohjautuu jonkin verran henkilöitä, koska Kela on lisännyt palveluita vankiloihin päin. Helsingin rikosseuraamuskeskuksen alueelta kuntouttaviin palveluihin ohjautumista tapahtuu runsaimmin, koska tähän on reusrssoitu (yhteistyö Rikosseuraamuslaitos, Kela ja TE-palvelut, vankiterveydenhuolto, Helsingin hyvinvointialue).

Ehdotonta vankeusrangaistusta suorittavalla ei ole oikeutta sairauspäivärahaan. Mikäli lääkäri on kirjoittanut lausunnon sairauspäivärahaa varten, sairauspäivärahapäivät kuluvat, vaikka oikeutta etuuteen ei ole.

Vapautumisen jälkeen monet eivät saa tarvitsemaansa hoitoa tai kuntoutusta siviilipalveluista. Siten he eivät myöskään yleensä saa sairauspäivärahaa.

3.3 Komitea ehdottaa arvioitavaksi mahdollisuuksia liittää työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyviin etuuksiin kannustimia ja veloitteita osallistua palvelutarpeen arviointiin ja yhdessä asiakkaan kanssa sovittaviin palveluihin. Ehdotuksen mukaan palvelujen saatavuus ja saavutettavuus tulee huomioida. Mitä palveluja ehdotetun arvioinnin tulisi koskea?

Avovankilan ulkopuolella työvoimapolitiittiseen koulutukseen tai omaehtoiseen opiskeluun osallistuvan tulee saada työmarkkinatukea riippumatta siitä, missä vaiheessa koulutus on aloitettu. Tällä hetkellä etuutta ei voi saada, jos koulutus on aloitettu vankeusaikana. Ennen tuomion suorittamista aloitettuna oikeus on.

Avovankilasta käsin vankeusrangaistusta suorittava voi päästä työkokeiluun, mutta työkokeilun ajalta ei ole oikeutta työmarkkinatukeen vaan ainoastaan ylläpitokorvaukseen jälkikäteen. Etuuden puute muodostuu käytännön esteeksi. Henkilön kannalta voisi usein olla parempi aloittaa työkokeilulla ja jatkaa sen jälkeen palkkatuelle.

4. Työttömyysturva, työllisyyden edistäminen ja osittainen työllistyminen (välimietinnön ehdotukset 8 ja 9) **4.1 Komitea ehdottaa, että työmarkkinatuen toimivuutta ja uudistamistarpeita selvitetään tilanteissa, joissa työmarkkinoille pääsy tai niille palaaminen on vaikeutunut. Mitä tilanteita ehdotetun selvityksen tulisi koskea?**

Selvityksessä tulee ottaa huomioon rangaistusta suorittavat vangit ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaat. Vankilasta vapautuu vuosittain noin 5000 vankia. Vangit ovat erityistä tukea tarvitseva ryhmä, joiden terveydentila ja työkyky ovat keskimäärin muuta väestöä selvästi heikompi. Vankeusaika luo tilaisuuden puuttua kotikunnassaan ja hyvinvointialueilla vaikeasti tavoitettavien ihmisten monialaisiin ongelmiin.

Vankiloissa on siten potentiaalista työvoimaa, mikäli kuntoutusjatkumot ja riittävä tuki vankilasta vapautteen turvataan.

Selvityksessä tulisi huomioida, että avovankilan ulkopuolella työvoimapolitiittiseen koulutukseen tai omaehtoiseen opiskeluun osallistuvan tulee saada työmarkkinatukea riippumatta siitä, missä vaiheessa koulutus on aloitettu. Tällä hetkellä etuutta ei voi saada, jos koulutus on aloitettu vankeusaikana. Ennen tuomion suorittamista aloitettuna oikeus on.

Avovankilasta käsin vankeusrangaistusta suorittava voi päästä työkokeiluun, mutta työkokeilun ajalta ei ole oikeutta työmarkkinatukeen vaan ainoastaan ylläpitokorvaukseen jälkikäteen. Etuuden puute muodostuu käytännön esteeksi. Henkilön kannalta voisi usein olla parempi aloittaa työkokeilulla ja jatkaa sen jälkeen palkkatuelle vapauduttua tai valvotussa koevapaudessa.

5. Opiskelu ja osaamisen kehittäminen (välimietinnön ehdotukset 10, 11 ja 12) 5.1 Komitea ehdottaa, että etuusjärjestelmän tulee tukea ihmisten jatkuvaa oppimista ja edistää osallistumisen tasa-arvoa. Miten etuusjärjestelmää tulisi uudistaa, jotta se parantaisi osallistumisen tasa-arvoa ja tukisi jatkuvan oppimisen palvelujärjestelmän uudistamista?

Suurella osalla rikosseuraamusta suorittavista on puutteellinen koulutustausta. Ehdotonta vankeusrangaistusta suorittavat ovat usein koulutustaustaltaan sekä ammatilliselta osaamiseltaan selvästi heikommalla tasolla muuhun väestöön verrattuna. Heistä jopa 80 %:lla on vakavia kielen ymmärtämisen vaikeuksia. Osalla on peruskoulu suorittamatta ja noin 70 %:lla ei ole peruskoulun jälkeistä tutkintoa. Vankeusrangaistusta suorittavien kohdalla olennaista olisi lisätä opiskelumahdollisuuksia. Monet joutuvat tekemään opintoja yksin selliopintoina, mihin vain harvat pystyvät.

Vankilan ulkopuolella oppilaitoksessa opiskelevat avovankilassa vankeusrangaistusta suorittavat voivat saada opintorahaa. Opintolainaoikeutta ei ole.

Selvityksessä tulee huomioida vangit erityisryhmänä. Oppimisvaikeuksien tukeen tulee vankiloissa panostaa ja turvata mahdollisuus opintojen suorittamiseen.

Eritysisoppilaitoksille tulee varata nykyistä enemmän resursseja vankilaopetukseen.

5.2 Komitea katsoo, että koulutukseen hakeutumisen tulee olla ensisijaista vailla ammatillista tutkintoa oleville nuorille. Miten nuorten sosiaaliturvaa tulisi uudistaa, jotta etuus- ja palvelujärjestelmien monimutkaisuus ja niiden sisälle asetetut kannustimet eivät aiheuttaisi koulutuksen tai muiden palvelujen ulkopuolelle jäämistä tai jättäytymistä?

Lähiopetus tulee turvata oppivelvollisuusikäisille alaikäisille ja nuorille tutkinta- ja vankeusvangeille. Vankilan sijaintikunnat järjestävät perusopetuksen vankilassa oleville oppivelvollisuusikäisille. Opetusta ei ole riittävästi. Pahimmillaan vankilassa oleva on voinut saada yhden lähiopetustunnin viikossa ja muu aika hänen on pystyttävä opiskelemaan itsenäisesti ns. selliopintoina.

5.3 Komitea ehdottaa selvitettäväksi edellytyksiä käynnistää opintotukijärjestelmän kokonaisuudistus. Millainen opintotukijärjestelmän uudistus tukisi opiskeluajan toimeentuloa, sujuvaa opiskelua, tavoiteajassa valmistumista ja opiskelijan hyvinvoinnin ja jaksamisen kannalta mielekästä opintopolkua?

-

6. Lasten ja perheiden sosiaaliturva (välimietinnön ehdotukset 13, 14 ja 15)6.1 Komitea ehdottaa työryhmän perustamista lapsilisän uudistamiseksi. Mitä lapsilisäjärjestelmän eri uudistusvaihtoehtojen valmistelussa ja arvioinnissa tulisi ottaa huomioon?

Lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen voivat saada vain avoliitossa olevat toisen vanhemman ehdottoman vankeusrangaistuksen kestäessä yli 3 kk. Myös naimisissa olevien tulisi olla oikeutettuja lapsilisän yksinhuoltajakorotukseen vankeustuomion kestäessä yli 3 kk. osalta. Vankeusaikana perheiden tulot romahtavat toisen vanhemman tulojen puuttuessa.

6.2 Komitea ehdottaa lastenhoidon tukien järjestelmän uudistuksen käynnistämistä. Miten ja mistä lähtökohdista lastenhoidon tukien järjestelmää tulisi uudistaa?

6.3 Vanhemmalla on vastuu lapsensa elatuksesta. Mitä muutoksia sosiaaliturva- tai muuhun lainsäädäntöön tulisi tehdä, jotta se tukisi vanhempien elatuskykyä?

Elatusmaksuvapautusta voi hakea Kelalta vuoden ajalta takautuvasti. Takautumisajan tulee olla pidempi tietyissä tilanteissa, esimerkiksi yhteydenpitorajoitukset tutkintavankeusaikana voivat aiheuttaa sen, että asiakas ei voi hoitaa asioitaan.

Toimeentulotuessa tulee jättää huomioimatta tuloina elatustuki ja lapsenlisä.

Huomioidaan tässä yhteydessä myös vankeusajan vaikutukset lähivanhemman työssä käymiseen. Lähivanhempi on käytännössä yksinhuoltaja vankeusaikana. Tämän vuoksi esim. vuoropäivähoito on tärkeää, jotta mahdollistetaan lähivanhemman työssä käyminen.

7. Asumismenot ja asumismenojen korvaaminen (välimietinnön ehdotus 16)7.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotuksen 16 edistämisessä? Mikä asia tai mitkä asiat on tärkeintä selvittää?

Enimmäisasumismenojen tason nostaminen on olennaista. Kelan enimmäisasumismenot eivät vastaa markkinoilla vapaana olevien vuokra – asuntojen vuokria. Vankilasta vapautuvien asunnon saanti on vaikeaa mm. luottotietojen menetyksen takia ja enimmäisasumismenot vaikeuttavat entisestään asunnon saantia. Arviolta kolmannes vapautuu vankilasta asunnottomaksi.

Yleisen asumistuen säilyttäminen on tärkeää pienituloisten ihmisten asumisen turvaamiseksi – leikkaus asumistuesta lisäisi asunnottomien ihmisten määrää.

Asumistuen myöntäminen tarvittaessa ennen vankilasta vapautumista esim. 1–2 kk ennen vapautumista, jotta asunnon saaminen mahdollistuu nykyistä paremmin.

8. Toimeentulotuki ja pitkäaikaisen toimeentulotukitarpeen vähentäminen (välimietinnön ehdotukset 17 ja 18)

8.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 17 ja 18 edistämisessä?

Ensisijaisten etuuksien tason nostaminen vähentäisi toimeentulotukiriippuvuutta (ehdotus 17). Rikosseuraamusasiakkaiden ohjautuminen Kelan tai hyvinvointialueiden palveluihin ei ole toistaiseksi vielä parantunut aikaisemmasta. Paljon palveluita käyttävien asiakkaiden osalta rakenteissa pitäisi olla ns. omatyöntekijämalli. Sinänsä ehdotukset Kelan ja sosiaalihuollon välisen palveluohjauksen parantamisesta ja toimeentulotukiasiakkaiden palveluohjauksen tehostamisesta hyvinvointialueilla ovat kannatettavia.

8.2 Mitkä ovat keskeisimmät toimenpiteet, joilla pitkäaikaista toimeentulotuen tarvetta voidaan vähentää?

Asiakkaan pitkäaikaistoimeentulotuen tilanne pitäisi ratkaista perusturvaa nostamalla esim. perustulomalli tai yksi perusturvaetus ja lisäksi asumislisää yms.

9. Etuus- ja palvelupolkujen toimivuus ja palvelujen tarjoaminen (välimietinnön ehdotukset 19, 20, 21, 22, 23, 24 ja 25)

9.1 Miten työ- ja toimintakyvyn tukemista, seuranta ja arviointia sekä työ- ja toimintakykyä tukevia palveluja tulisi vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollossa?

Rikosseuraamusasiakkaat ovat usein erityistä tukea ja monialaisia palveluja tarvitsevia. Vastuutyöntekijä on heille erityisen tärkeä. Tällä hetkellä on oikeus mm. sosiaalihuoltolain mukaiseen sosiaalityöntekijään, joka koordinoi sosiaalihuollon palvelujen kokonaisuutta, mahdollisesti terveydenhuollon kanssa. Osa rikosseuraamusasiakkaista ohjautuu kuntouttavaan työtoimintaan, työkokeiluihin ym. Käytännössä sosiaalihuollon koordinointi ei useinkaan toteudu. Kelan omatyöntekijä, joka edistää Kelan kuntoutuspalvelujen saantia, toimii osin (Kela tarjoaa palveluja vankiloihin). Työ- ja toimintakyvyn arviointeja tehdään kuitenkin riittämättömästi. Helsingin rikosseuraamuskeskuksen alueella on yksi työntekijä, joka tekee työ- ja toimintakyvyn arviointeja ja varmistaa hoito- ja palvelujatkumoina yhteistyössä Kelan, TE-palvelujen ja Vankiterveydenhuollon kanssa, yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden osalta Helsingin terveyspalvelujen kanssa. Toiminnan ansiosta monet rikosseuraamusasiakkaat ovat päässeet eteenpäin kuntoutus- ja työllisyysasioissa. Tämentyyppistä toimintaa tarvittaisiin muuallekin. Eri toimijoiden työkykykoordinaattoreiden yhteistyötä tulisi myös vahvistaa (Kela, TE-palvelut, hyvinvointialueet, Rikosseuraamuslaitos).

9.2 Mitä tulisi ottaa huomioon valmisteltaessa A) monialaista asiakassuunnitelmaa ja sitä koskevaa lainsäädäntöä? B) työkyky- ja kuntoutuspalvelujen yhtenäistä tietopohjaa ja sitä koskevaa lainsäädäntöä? C) vastuutyöntekijä-mallia eniten tukea tarvitseville?

A) Monialainen asiakassuunnitelma ei toteudu rikosseuraamusasiakkailla. Rikosseuraamuslaitos tekee omat suunnitelmansa mm. vankilasta vapautumista varten. Näistä verkostotyönä tehdään noin kolmannes, ja tietoa puuttuu siitä, millä laajuudella yhteistyötä on tehty. Yhteisiä asiakassuunnitelmia muiden viranomaisten kanssa ei juurikaan tehdä. Lainsäädäntö sinänsä on varsin hyvää, mutta käytäntö ontuu.

B) Yhtenäistä tietopohjaa ei ole. Vankiterveydenhuollon tietokanta on edelleen erillinen muusta terveydenhuollosta, jolloin tietojen siirtymiseksi terveystietoja on tilattava vankiterveydenhuollon poliklinikoille ja sairaaloihin ja vastaavasti vankiterveydenhuollon tiedot voivat jäädä pois muun terveydenhuollon tiedoista. Vankiloissa kertynyttä tietoa asiakkaiden työ- ja toimintakyvystä ei koota keskitetysti eikä sitä hyödynnetä/yhteensovitetä siviilitoimijoiden kanssa systemaattisesti.

C) Erityistä tukea ja paljon palveluja tarvitsevilla aikuissosiaalityön sosiaalityöntekijä olisi luonteva vastuutyöntekijä, joka koordinoisi asiakkaiden palveluja. Käytännössä vastuu jää usein vankiloiden työntekijöille, joiden vastuu päättyy asiakkaan vapautumiseen.

9.3 Mitä muuta tulisi ottaa huomioon alaluvun 5.10 ehdotusten edistämisessä?

-

10. Sosiaaliturvajärjestelmän kannustin- ja byrokratialoukut (välimietinnön ehdotukset 26 ja 27)10.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 26 ja 27 osalta?

-

11. Asumis- ja työperusteinen sosiaaliturva ja kansainvälinen liikkuvuus (välimietinnön ehdotukset 28, 29 ja 30)11.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 28, 29 ja 30 edistämisessä?

-

12. Syyperusteisten perusturvaetuuksien yhtenäistäminen ja yhdistäminen ansioturva huomioiden (komitean esitys seuraavalle hallitukselle)

12.1 Komitea esittää syyperusteisten perusturvaetuuksien yhtenäistämistä ja yhdistämistä ansioturva huomioiden alaluvussa 6.1. Tarkoituksena on selkeyttää ja yksinkertaistaa vaiheittain etuusjärjestelmää ja sen toimeenpanoa sekä helpottaa siirtymistä etuudelta toiselle. Mitä hyötyjä ja haasteita perusturvaetuuksien yhtenäistämiseen ja yhdistämiseen voi liittyä?

Järjestelmä voisi selkeytyä ja yksinkertaistua. Yhtenäistämisen vaikutukset tulee selvittää tarkasti väliinpuotoamistilanteiden välttämiseksi.

12.2 Mihin suuntaan perusturvaetuuksien yhtenäistämistä tulisi kehittääA) etuuksien ehtojen osalta?B) toimeenpanon osalta?

-

13. Ehdotusten priorisointi13.1 Välimietinnössä on komitean 31 ehdotusta tuleville hallituksille. Mitä kolmea ehdotusta tulisi edistää ensimmäisenä ja miksi?

Pitkäaikaisen toimeentulotuen tarpeen vähentäminen. Perusturvaetuuksien tulee olla ensisijaisia ja riittäviä.

Palvelujen ja etuuksien yhteensovittaminen. Rikosseuraamusasiakkaiden tulee päästä tarvitsemiinsa sosiaali- ja terveys- sekä kuntoutuspalveluihin, jolloin he saisivat nykyistä useammin myös oikeaa sosiaaliturvaetuutta.

Lasten ja perheiden sosiaaliturva.

14. Julkisen talouden kestävyys
14.1 Sosiaaliturvauudistuksessa tehtävät ratkaisut voivat joko vahvistaa tai heikentää julkista taloutta pitkällä aikavälillä. Komitea on linjannut, että uudistuksen tulee osaltaan varmistaa julkisen talouden kestävyys työllisyyttä ja väestön työ- ja toimintakykyä vahvistamalla. Tulisiko sosiaaliturvan uudistamisella tavoitella parannusta julkisen talouden kestävyYTEEN pitkällä aikavälillä ja jos kyllä, niin miten?

-

15. Komitean linjaukset toisen kauden työlle
15.1 Komitea on linjannut toisen kautensa työstä alaluvussa 6.2. Mikä luetelluista kokonaisuuksista on tärkein ja miksi?

Tärkeimmät ovat kaksi ensimmäistä:

Elämäntilanteen, työ- ja toimintakyvyn tai palvelutarpeen kannalta ”väärällä” etuudella oleminen sekä etuuksien yhteensovittaminen palveluihin ja etuudensaajien osallistumisen lisääminen (esim. työmarkkinatuki, sairauspäiväraha, kuntoutusraha, kuntoutustuki, toimeentulotuki). Tässä työssä käsitellään perusturvaa ja ansioturvaa.

Viimesijaisen sosiaaliturvan (nykyisin toimeentulotuen) asema sosiaaliturvajärjestelmässä. Komitean työssä arvioidaan, kuinka hyvin toimeentulotuen ja perusturvaetuuksien välinen suhde vastaa perustuslain 19 §:n 1 ja 2 momenttien välistä hierarkiaa. Samalla tarkastellaan toimeentulotukea ja perusturvaetuuksia koskevia rakenteellisia kehittämisvaihtoehtoja ja toimeentulotuen toimeenpanon tarkoituksenmukaisia järjestämistapoja. Lisäksi arvioidaan viimesijaisen turvan ja perusturvan tasoihin liittyviä kehittämissuhteita ja niiden vaikutuksia sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuuteen ja eri etuus- ja tukimuotojen tavoitteisiin.

15.2 Mihin suuntaan lueteltuja kokonaisuuksia tulisi kehittää?

Etuuksien yhteensovittaminen palveluihin. Palveluiden piiriin pääseminen - kuntoutuspalvelut ovat keskeisiä ja yhteistyö eri toimijoiden välillä, mukaan lukien Rikosseuraamuslaitos ja Vankiterveydenhuolto unohtamatta kolmannen sektorin toimijoita, jotka usein ainoana tarjoavat palveluita esimerkiksi vertaistoiminnoissa, tuetussa asumisessa ja palveluihin saattamisessa.

Toimeentulotukiriippuvuuden vähentäminen helpottaisi asiakkaiden elämää merkittävästi. Perusturvaetuuksien tason nostaminen.

16. Mitä muuta haluat todeta sosiaaliturvauudistuksesta?

-

Sunikka Sanna

Kriminaalihuollon tukisäätiö - Kriminaalihuollon tukisäätiö on rikoksista tuomittujen, rikoksilla oireilevien ja heidän läheistensä selviytymistä ja elämänhallintaa edistävä valtakunnallinen järjestö.